

ATATÜRK VE BİLİM, EĞİTİM DİLİ TÜRKÇE

OKTAY SİNANOĞLU*

Atatürk "Türk"ü Türkçe ile tanımlamıştır. Onun için de Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'ndan sonraki temel davası Türkçeyi, dolayısıyla Türk kültür ve kimliğini yabancı boyunduruklardan korumak, bunun için de eğitimi her düzeyde Türkçe ile yapmak, halkın yabancı dille, (yani yabancı misyoner türü) eğitime özenmesini önleyecek tedbirler almak olmuştur. Bakınız Atatürk bu konularda neler diyor:

"Türk demek Türkçe demektir, ne mutlu Türküm diyene" (meğer meşhur sözün birinci kısmı da varmış!).

"Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin gelişmesinde başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir, yeter ki bu dil şuurla işlensin. ...Ülkesini, yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır" (ve tabii korumalı).

"Kat'î olarak bilinmelidir ki Türk milletinin millî dili ve millî benliği *bütûn hayatında* hâkim ve esas olacaktır." [Elbette "bütün hayat"tan kasıt siyaset, hukuk, teknik, bilim, eğitim, sanat, tıp, kültür ve edebiyattır; hayatın her yüzü].

"Batu dillerinden hiçbirinden aşağı olmamak üzere, onlardaki kavramları anlatacak keskinliği, açıklığı haiz Türk bilim dili terimleri tesbit edilecektir." (Atatürk bizzat kendisi bu dava uğruna çalıştı. Bugün askerlikte olsun, matematikte olsun kullandığımız birçok terimleri Türkçenin derinliklerinden çıkarıp bize armağan etmiştir. Altmış beş yıldır bu konuda çok ilerleme kaydedilmiş, her yeni bilimsel kavram tam Türkçesiyle ifade edilebilir konuma gelmişken ne hikmetse şimdi bazı odaklar bu gelişmeyi ve Türkçeyi hızla yok etmekle uğraşiyor).

---

* Prof. Dr., Yıldız Teknik Evrenkenti Fen-Edebiyat Bölümcesii, Şişli, İstanbul.

Daha 1924'te: "Millî eğitimin ne demek olduğunu bilmekte hiçbir te-reddüt kalmamalıdır. Bir de *millî* eğitim esas olduktan sonra onun *lisanını*, usulünü, vasıtalarını da millî yapmak zarureti münakaşa edilemez."

1938'de, vefatından az önce: "Türlü bilimlere ait Türkçe terimler tesbit edilmiş, bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımını atmıştır. Bu yıl okullarımızda tedrisatın Türkçe terimlerle yazılmış kitaplarla başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hâdise olarak kaydetmek isterim."

Ve nihayet Türk bilimci ve eğitimcisine şu vasiyeti: "Bakınız arkadaşlar, ben belki çok yaşamam. Fakat siz, ölene dek Türk gençliğini yetiştirecek ve Türkçenin bir kültür dili olarak gelişmeye devamı yolunda çalışacaksınız. Çünkü Türkiye ve Türklük, uygarlığa ancak bu yolla kavuşabilir." (Atatürk'ün sözlerinin kaynağı ve ilâve bilgiler için: Bkz. O. Sinanoğlu, "Atatürk ve Türk Bilim Dili", *Bilim ve Teknik*, sayı 59, s. 8-11, Ekim 1972).

Görülüyor ki, Atatürkçülükle, yabancı dilden eğitim, Hristiyan misyoner okulu modeli demek olan "kolej" (veya benzeri "Anadolu lisesi") yanlısı olmak kesinlikle bağdaşmaz. O halde Atatürkçülere bugün, her zamankinden çok, büyük bir görev düşüyor: Türkçe bir iki nesil sonra yok olmadan yabancı dille eğitime son verilmeli, onun yerini yabancı dil takviyeli Türkçe fen liseleri veya ülken ("süper") liseler düzeni almalı. Türkçe bilim ve teknik yayınları (telif ve tercüme, dergi ve kitaplar) Devlet ve çeşitli kuruluşlarca teşvik edilmeli.

Unutulmamalı ki, Türk devletinin birinci görevi Türk adının, kimliğinin, onun için de Türkçenin ilelebet yaşamasını sağlamaktır.